



## Evropští teenageři méně konzumují alkohol a méně kouří, ukázala mezinárodní školní studie ESPAD

Lisabon/Praha, 12.11.2020 – Dnes zveřejněné výsledky Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2019 uvádějí, že mezi dospívajícími klesá míra kouření tabáku, konzumace alkoholu i nelegálních drog. Upozorňují však na intenzivní užívání konopných látek, užívání psychoaktivních léků a výskyt nových jevů v oblasti závislostí mezi mládeží. Studie publikovaná ve spolupráci s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) je založena na průzkumu z roku 2019 ve 35 evropských zemích včetně 25 členských států Evropské unie. Výsledky české části studie byly zveřejněny letos v září.

Jedná se o sedmý ročník sběru dat, který se v rámci studie ESPAD provádí od roku 1995. Do posledního kola průzkumu se zapojilo celkem 99 647 studentů ve věku 15 až 16 let, kteří odpověděli na anonymní dotazník. Zpráva ESPAD 2019 obsahuje informace o zkušenostech studentů s různými látkami včetně tabáku, alkoholu, nelegálních drog, těkavých látek, léčiv a nových psychoaktivních látek. Studie zjišťovala také trávení času na sociálních sítích, hraní digitálních a hazardních her a také poprvé zahrnuje užívání elektronických cigaret.

Také výsledky české části studie ESPAD 2019, publikované v září, potvrdily pokles míry kouření, konzumace alkoholu i zkušeností mládeže s nelegálními drogami, sledovaný již v předchozím období, a to včetně rizikových forem jejich užívání.

### Kouření a konzumace alkoholu

Konzumace alkoholu zůstává u dospívajících v Evropě vysoká: průměrně více než tři čtvrtiny (79 %) studentů škol mělo během svého života zkušenost s alkoholem, a téměř polovina (47 %) ho konzumovala v posledních 30 dnech (tj. v současnosti). Údaje o trendech však ukazují dlouhodobý pokles konzumace alkoholu: míra konzumace je nyní nižší než v roce 2003, kdy mělo zkušenost s alkoholem v životě 91 % studentů a 63 % jej konzumovalo v posledních 30 dnech.

Prevalence pití nadměrných dávek alkoholu (tj. pití 5 a více sklenic alkoholu při jedné příležitosti alespoň jednou v posledních 30 dnech) klesá od r. 2007 (43 %) a v r. 2019 dosáhla historicky nejnižších hodnot (35 %). V čase dochází na evropské úrovni ke snižování rozdílů mezi chlapci a dívkami (36 % chlapců a 34 % dívek). Pokles míry konzumace alkoholu mezi mládeží pravděpodobně souvisí s vyšší regulací v oblasti alkoholové politiky na národních úrovních.

Pozitivní vývoj lze pozorovat také u kouření mladistvých, a to v kontextu politik v oblasti kontroly tabáku zavedených v jednotlivých státech v posledních dvou desetiletích. Mezi lety 1995 až 2019 poklesly průměrné hodnoty celoživotní prevalence kouření cigaret (z 68 % na 42 %), prevalence

kouření v současnosti (z 33 % na 20 %) i denního kouření (z 20 % na 10 %). Nové údaje odhalují vysokou míru zkušeností s užitím elektronických cigaret – 40 % je užilo alespoň jednou v životě a 14 % v posledních 30 dnech. Ačkoli studie nezkoumala obsah elektronických cigaret, je pravděpodobné, že vysoký podíl těchto zařízení zahrnuje nikotin a že celkové užívání nikotinu u adolescentů by mohlo opět stoupat.

*„Příznivý vývoj v užívání návykových látek je určitě potřeba vnímat v kontextu celkové změny životního stylu mládeže, mladí lidé více dbají o sebe a své zdraví a užívání návykových látek přestává být přitažlivé. Velmi důležitý je ale také větší důraz na primární prevenci v mnoha zemích, stejně tak i v České republice,“* uvedla česká národní protidrogová koordinátorka Jarmila Vedralová. *„Vzhledem k možnému dopadu na veřejné zdraví vyžaduje užívání elektronických cigaret u evropské i české mládeže další mapování problematiky, zejména s ohledem na riziko přechodu od elektronických cigaret k tabákovým výrobkům,“* doplnila.

### **Nelegální drogy, konopné látky, psychoaktivní léky získávané bez lékařského předpisu a užívání nových psychoaktivních látek**

Poslední průzkum ukazuje, že v průměru 1 ze 6 studentů (17 %) uvedl, že užil alespoň jednou v životě nelegální drogu. Míra užití se významně liší napříč evropskými zeměmi (rozmezí: 4,2 % - 29 %). Celoživotní prevalence zkušeností s užitím nelegálních drog v této skupině od roku 2011 mírně klesá, ačkoli v posledních dvou desetiletích byla víceméně na obdobné úrovni.

Konopné látky jsou stále nejčastěji užívanými nelegálními drogami mezi studenty ve všech evropských zemích. V průměru 16 % respondentů uvedlo, že je užilo alespoň jednou v životě (oproti 11 % studentů v roce 1995), zatímco 7,1 % uvedlo užívání v posledních 30 dnech (oproti 4,1 % studentů v roce 1995). Celoživotní prevalence od roku 2011 pomalu klesá, zatímco užití v posledních 30 dnech je od roku 2007 na stabilní úrovni. Intenzivní užívání konopí, které bylo v roce 2019 poprvé sledováno ve všech zúčastněných zemích, odhalilo, že průměrně 4 % respondentů spadají do této kategorie, a jsou potenciálně vystaveni riziku vzniku problémů souvisejících s užíváním konopí. Bližší pochopení rizikového užívání konopí pomůže lepšímu nastavení aktivit v oblasti prevence.

Problémem mezi mladistvými zůstává zneužívání psychoaktivních léků získaných bez lékařského předpisu. Například 6,6 % dotázaných uvedlo, že během svého života užilo hypnotika nebo sedativa za účelem dostat se do nálady. To se také týká 4,0 % studentů, kteří za tímto účelem užili léky proti bolesti. Nové psychoaktivní látky, označované také jako nové syntetické drogy, užilo průměrně 3,4 % studentů, což je mírný pokles oproti 4 % v r. 2015, nicméně vyšší hodnota než u amfetaminu, extáze, kokainu nebo LSD. Téměř všichni, co užili nové psychoaktivní drogy, užili také alkohol, konopné látky a/nebo stimulantia.

*„V České republice v posledních letech klesá míra kouření, užívání alkoholu i nelegálních drog mezi dospívajícími. Obdobné trendy lze sledovat i v dalších evropských zemích, a Česká republika tak v evropském kontextu nadále zůstává na předních místech, zejména pokud jde o zkušenosti mládeže s pitím alkoholu a užitím konopných látek. Míra pravidelného užívání a výskyt rizikových forem*

*konzumace návykových látek u českých studentů se díky aktuálnímu poklesu pohybují blízko evropského průměru,*“ uvedl Viktor Mravčík, vedoucí Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti. *„V České republice také nadále mezi studenty přetrvává vysoká subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu, a to i přesto, že se jedná o látky, které by nezletilým neměly být dostupné,*“ doplnila Jarmila Vedralová.

## **Hraní digitálních her, trávení času na sociálních sítích a hraní hazardních her**

Zpráva mimo jiné uvádí: „Důležitými podněty k hazardnímu hraní mládeže a sklouznutí do problémového hraní je vysoký stupeň normalizace hazardních her ve společnosti a tolerance k hraní hazardních her v rodinném prostředí“. Výsledky ESPAD z roku 2019 ukazují, že hazardní hry (tj. hry o peníze) se staly populární aktivitou mezi studenty škol v Evropě, přičemž 22 % respondentů uvádí, že hrálo hazardní hry v posledních 12 měsících (zejména loterie). Odhaduje se, že 7,9 % studentů v tomto období hrálo o peníze na internetu.

Zejména v souvislosti s rostoucí popularitou smartphonů a tabletů se během posledních dvou desetiletí stalo hraní her stále oblíbenějším. Přibližně 60 % respondentů uvedlo, že v posledních 30 dnech hrálo digitální hry v typický školní den (68 % o víkendu). Ve většině zemí tráví chlapci dvakrát více času hraním než dívky.

Přibližně 94 % respondentů uvedlo, že v minulém týdnu trávilo čas na sociálních sítích. V průměru strávili uživatelé v typický školní den na sociálních sítích 2–3 hodiny, v mimoškolních dnech až 6 a více hodin. Ve většině zemí dívky uvedly vyšší míru užívání sociálních sítí než chlapci.

*„I přes nárůst on-line komunikace a užívání nových technologií tráví čeští studenti méně času na sociálních sítích i hraním digitálních her než jejich evropsští vrstevníci. Míra hraní hazardních her je mezi českými studenty na průměrné úrovni, ve srovnání s evropskými zeměmi je v ČR spíše nižší výskyt problémového hráčství,*“ doplnila Pavla Chomynová, koordinátorka studie ESPAD v ČR.

## **O projektu ESPAD**

Projekt ESPAD shromažďuje informace z více než 30 evropských zemí za období delší než 24 let, což z něj dělá unikátní zdroj dat pro efektivní politiku v oblasti závislostí a intervence zaměřené na ochranu zdraví mladých lidí.

Projekt ESPAD ([www.espad.org](http://www.espad.org)) je založený na dobrovolné spolupráci nezávislých výzkumníků a výzkumných týmů ve více než 40 evropských zemích, a je tak největší průřezovou studií zaměřenou na užívání návykových látek na světě. Mezinárodní projekt je koordinován výzkumným týmem italské Národní rady pro výzkum (National Research Council of Italy, CNR-IFC). Mezinárodní zpráva je zveřejňována za podpory Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). V ČR realizaci studie zajišťuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti.

Mezinárodní zpráva (v angličtině) a podrobné tabulky s výsledky studie v jednotlivých evropských zemích jsou dostupné na webových stránkách projektu [www.espad.org](http://www.espad.org).



---

Kontakt pro média:

Mgr. Kristina Vurmová Labohá

tel: +420 737 247 167, [yurmovva.kristina@vlada.cz](mailto:yurmovva.kristina@vlada.cz)